

Examenprogramma

examinator

1

Versie 1.0, vastgesteld 25 april 2012, geverifieerd door Ministerie I&M aug 2012
Vernieuwde versie 2.6 d.d. 1 juli 2024

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
namens deze,
de directeur van de stichting Veiligheid en Vakmanschap Railvervoer (VVRV)

P.C.M. van der Hoeven

Inhoud

1.1	Wettelijke grondslag	3
1.2	De taak van de examinator	4
2	Het examenprogramma	5
2.1	Toelatingsvoorwaarden	5
2.2	Aanvraagprocedure	6
2.3	Professionaliseringsbijeenkomsten	6
3	Vakbekwaamheidseisen	7
4	Beoordeling van de vakbekwaamheid	9
4.1	Wijze van examinering.....	9
4.2	Norm voor slagen.....	10
4.3	Toezicht op het praktijkexamen	10
4.4	Inzetbaarheid examinator.....	10
5	Het certificaat	11
5.1	Verstrekken certificaat en opnemen in register	11
5.2	Geldigheid van het certificaat/verlenging	11
5.3	Intrekken certificaat.....	11

2

Versiebeheer

versie	datum	wijzigingen	door	goedgekeurd door
1.0	15 juni 2012	1 ^e goedgekeurde versie, specifiek voor de praktijkexaminator machinist (voor elke veiligheidsfunctie een versie)	Inge Bochartd	Directie VVRV verificatie door IL&T
1.1	26 nov 2013	Algemeen geldende versie (voor alle veiligheidsfuncties en certificaten).Na overleg met Hub Bracun (domeineigenaar), Gerrit Boelens en Patrick van der Hoeven tekst aangepast.	Inge Bochartd	CVD
2.0	20 mei 2014	Intake/adviesgesprek toegevoegd. Mondeling herexamen met andere gesprekspartners dan eerste examen. Certificaten/functies specifiek omschreven.	Inge Bochartd	Directie VVRV
2.0	28 mei 2014	Dubbeling in eisen eruit gehaald	Inge Bochartd	Directie VVRV
2.1	14 juni 2016	Adresregel aangepast, lay out aangepast	Inge Bochartd	Directie VVRV/CVD
2.2	1 juni 2018	Nadrukkelijker omschrijving onderliggende wet- en regelgeving en eisen aan praktijkexaminatoren. Geactualiseerd: toelating, assessment center (AC) en development center (DC)	Inge Bochartd	Directie VVRV/CVD
2.3	1 juli 2018	(praktijk)examinator vervangen door examinator. In 3.3 verschil PE en mondeling theorie-examen	Inge Bochartd	Directie VVRV/CVD
2.4	1 jan 2019	Ministeriebenaming aangepast. Praktijkbeoordelingslijst vervangen door beoordelingslijst.	Inge Bochartd	Directie VVRV/CVD
2.5	28 jan 2021	EU aanbeveling 766/2010 vervangen door 2011/766. Adresregel en cie Meijerink aangepast.	Inge Bochartd	Directie VVRV
2.6	1 jul 2024	rgv en wgc verwijderd. Inzetbaarheid.	Inge Bochartd	Directie VVRV

1 Inleiding en beschrijving van de taak

1.1 Wettelijke grondslag

Aan examinatoren voor veiligheidsfuncties in het spoorvervoer worden eisen gesteld. Deze eisen zijn opgenomen in dit Examenprogramma examinator en gebaseerd op EU en nationale regelgeving, onder andere:

- Spoorwegwet
- Besluit Spoorwegpersoneel (BSP)
- Regeling Spoorwegpersoneel

En meer specifiek op de hiernavolgende wet- en regelgeving.

EU commissie aanbeveling 2011/766, punt 33

Een erkenningsverklaring voor een examinator is 5 jaar geldig. Dit is via BSP artikel 7 lid 4 verplichtend opgelegd in Nederland. Dat was mogelijk op basis van artikel 8 lid 4 van 2011/765.

EU commissie besluit 2011/765 Hoofdstuk 3, artikel 8, lid 3:

b) ze moeten beschikken over de vaardigheden en de pedagogische bekwaamheid die vereist is voor het afnemen van examens en moeten een grondige kennis hebben van de relevante examenmethodes en examendocumenten

c) ze moeten aantonen hoe ze hun professionele bekwaamheid met betrekking tot de onderwerpen waarover zij examens afnemen, up to date zullen houden.

RL 2007/59, artikel 19

De bevoegde autoriteit vervult de volgende taken op transparante en niet-discriminerende wijze: onder i: vaststellen van nationale criteria voor examinatoren als bedoeld in artikel 25 lid 5 Lid 2: Deze taak mag door de bevoegde autoriteit niet aan derden worden gedelegeerd.

Art 25 lid 5 verwijst naar communautaire criteria, die zijn vastgesteld op basis van een door het bureau opgestelde ontwerp tekst (2011/765 en 2011/766).

Mandaat en verwijzing naar het Besluit Spoorwegpersoneel

In het VVRV mandaat wordt voor de erkenning van examinatoren als mandaatstaak verwezen naar BSP artikel 7 lid 4: Onze minister erkent examinatoren overeenkomstig het bepaalde in de hoofdstukken 1 en 3 van het Besluit 2011/765/EU en de artikelen 26 tot en met 48 van de Aanbeveling 2011/766/EU.

VVRV heeft de eisen uitgewerkt in het examenprogramma en de vakbekwaamheidseisen daarin.

Het examenprogramma examinator kent drie soorten vakbekwaamheidseisen:

1. Vakbekwaamheid van de examenkandidaat inhoudelijk goed kunnen beoordelen, op basis van eigen inhoudelijke kennis van het vak en het overstijgen van het vak: kennen, begrijpen en doorgronden van de achtergronden en motivaties achter de vakinhoudelijke kennis.
2. Het beoordelingsproces goed kunnen uitvoeren, op basis van kennis van beoordelingstechnieken en het beheersen van beoordelingsvaardigheden.
3. Het kunnen beoordelen met de juiste instelling en beoordelingshouding,

De inhoud van de vakbekwaamheidseisen genoemd onder 1 wisselt per examinator, naar gelang de veiligheidsfunctie waarvoor de examinator het examen afneemt. De vakbekwaamheidseisen genoemd onder 2 en 3 zijn voor alle examinatoren gelijk.

1.2 De taak van de examinator

De examinator is een deskundige beoordelaar van het vakmanschap van de betreffende veiligheidsfunctie. De examinator beoordeelt de praktische vaardigheden en gedragsaspecten van de door de minister vastgestelde examenprogramma's voor de verschillende veiligheidsfuncties (artikel 6 van het BSP).

De examinator handelt onpartijdig, niet-discriminerend en onafhankelijk. Dit betekent ook dat hij¹ niet ook de praktijkinstructeur, praktijkopleider of vakinhoudelijk leidinggevende van de kandidaat mag zijn of zijn geweest.

Het algemene vaktechnische kennisniveau van de examinator komt overeen met het minimumniveau dat vereist is voor een praktijkopleider en de vakinhoudelijk leidinggevende (artikel 15 van het BSP). De examinator gebruikt zijn kennis, inzicht en ervaring om vast te stellen of de te beoordelen kandidaat beschikt over de vereiste kennis en vaardigheden. De opleider gebruikt die kennis en vaardigheden bij het ontwikkelen van het vakmanschap. De vakinhoudelijk leidinggevende gebruikt die kennis en vaardigheden voor het begeleiden, instrueren en beoordelen van de medewerker.

¹ Waar hij/zijn staat wordt ook zij/haar of hen/hun bedoeld

2 Het examenprogramma

2.1 Toelatingsvoorwaarden

De kandidaat-examinator moet voldoen aan een aantal bekwaamheidseisen, zoals verwoord in dit examenprogramma. De algemeen geldende eisen staan hieronder.

De kandidaat:

- is werkzaam als vakinhoudelijk leidinggevende
- of werkzaam op het niveau van vakinhoudelijk leidinggevende
- of werkzaam als opleider van een erkend opleidingsinstituut
- beschikt over een geldige verklaring voor de betreffende *veiligheidsfunctie*
- of beschikt over de certificaten die vereist zijn voor de betreffende veiligheidsfunctie
- functioneert aantoonbaar op WEB-4/MBO-4-niveau in een voor de veiligheidsfunctie relevante richting
- is taalvaardig op B2-niveau, dat wil zeggen verstaat en spreekt de taal van het examen op minstens niveau B2 (= gevorderd taalvaardig, bovengemiddeld: neemt spontaan en op vloeiende manier deel aan gesprekken, speelt een actieve rol in discussies, geeft zijn mening en verklaart zijn standpunt, geeft duidelijke, gedetailleerde beschrijvingen van onderwerpen op zijn interessegebied) (B2 van het Europees Referentiekader voor Talen komt overeen met niveau 3F van het Nederlands Referentiekader)
- heeft minstens vier jaar ervaring opgedaan in de betreffende veiligheidsfunctie. Voor de machinist, geldt dat hij deze ervaring heeft opgedaan gedurende een periode van hoogstens vijf jaar voor de datum van aanmelding
- neemt verantwoordelijkheid voor de eigen vakbekwaamheid (zelf ook dienst doen, herinstructies volgen)
- heeft naast examinator ook andere activiteiten in de spoorsector.

Op basis van de ervaringen in de afgelopen jaren en de wettelijke eisen die aan de examinatoren worden gesteld, heeft VVRV competenties geformuleerd waarover de examinatoren moeten beschikken:

- reflectie-/leervermogen
- nauwkeurigheid
- besluitvaardigheid
- onafhankelijkheid
- effectief communiceren
- beoordelingsvermogen

Bovenstaande competenties zijn geborgd via het competentiezelftestformulier, waarin zowel de examinator zelf aangeeft waaruit deze competenties blijken, en ook doordat VVRV een beoordeling maakt van de mate waarin de examinator deze competenties laat zien.

2.2 Aanvraagprocedure

Voor het aanvragen van een erkenning als examinator en voor het verlengen van een erkenning na 5 jaar, maakt VVRV gebruik van een Assessment Center en een Development Center. Het Development Center is ter ondersteuning van en richtinggevend aan de verdere professionalisering van erkende examinatoren. Voor aspirant examinatoren is er het Assessment Center.

Het Assessment Center omvat een aantal onderdelen, die hieronder en verder in hoofdstuk 4 zijn beschreven.

De eerste stappen zijn de volgende:

1. Indienen van aanvraagformulier en CV, met eventuele gevraagde bijlagen. Het aanvraagformulier staat op de website van VVRV.
2. Competentie zelftest. Nadat VVRV heeft geconstateerd dat de kandidaat voldoet aan de basis-toelatingseisen, krijgt deze een aantal vragen van VVRV waarmee de kandidaat van zichzelf te kan bepalen in welke mate hij over de vereiste 6 competenties beschikt.
3. Indien een selectiegesprek kansrijk wordt geacht, wordt de kandidaat daarvoor uitgenodigd. In het selectiegesprek worden het aanvraagformulier, CV en de competentie zelftest besproken. Ook zal een aantal casussen worden gepresenteerd waarbij de kandidaat gevraagd wordt de rol van examinator aan te nemen. Is de conclusie positief en wil de kandidaat verder met de procedure in het Assessment Center, dan gaat deze naar de volgende fase. Is de conclusie niet positief of wil de kandidaat niet verder dan eindigt de procedure.

6

2.3 Professionaliseringsbijeenkomsten

Het is verplicht dat examinatoren op de hoogte blijven van de ontwikkelingen op hun vakgebied en op het vlak van het uitvoeren van praktijkexamens en hun vaardigheden dienaangaande op peil houden.

VVRV organiseert daartoe professionaliseringsbijeenkomsten. De bijeenkomsten worden onder andere benut voor het verkrijgen van een gemeenschappelijk normgevoel voor de examinering (intersubjectiviteit). Daarnaast worden knelpunten in de uitvoering met betrekking tot de procedure en het materiaal besproken en komen inhoudelijke thema's aan de orde, zoals bijvoorbeeld analyses van fouten en wijzigingen in de regelgeving. De bijeenkomsten moeten worden gezien als periodieke herinstructie voor de examinator. Het bijwonen van minimaal één professionaliseringsbijeenkomst per jaar is verplicht. Aanwezigheid wordt geregistreerd.

De bevoegdheid voor de veiligheidsfunctie die de examinator eventueel vervult, wordt onderhouden door een periodieke herinstructie die geldt voor die specifieke functie.

3 Vakbekwaamheidseisen

Om voor een certificaat in aanmerking te komen moet worden vastgesteld dat de kandidaat voldoet aan de onderstaande vakbekwaamheidseisen.

1 criteria	Beschikt over de kennis en vaardigheden om de vakbekwaamheid van de medewerker inhoudelijk (= voor wat betreft vakkennis) goed te kunnen beoordelen
1.1	Laat in woord en daad zien de vakinhoudelijke kennis van de betreffende veiligheidsfunctie zelf paraat te hebben en houdt zich actief op de hoogte van ontwikkelingen in het vakgebied: <ul style="list-style-type: none"> • technische basisbegrippen • inzicht in veiligheidsrisicodenken • kennis van de keten • veiligheidscommunicatie • achtergrond en inzicht in het spoorwegsysteem waarin de medewerkers met een veiligheidsfunctie functioneren.
1.2	Geeft aan waarom de te beoordelen aspecten van belang zijn. Benoemt de risico's als de betreffende functionaris zijn taak niet juist uitvoert.
1.3	Toont inzicht in de (achtergronden van de) te beoordelen aspecten. Geeft aan waarom iets geregeld is zoals het geregeld is en wat er kan gebeuren bij afwijken van de voorschriften en regels. Kan de onderlinge samenhang van systemen en procedures van belang voor het uitvoeren van de veiligheidsfunctie toelichten.
1.4	Past de normen/criteria in het examenprogramma vakinhoudelijk correct toe.
2 criteria	Beschikt over de vaardigheden die vereist zijn voor het afnemen van examens, en heeft kennis van de relevante examenmethodes en examendocumenten
2.1	Beheerst verschillende vraagtechnieken en past ze op het juiste moment toe (ook in verband met voorkomen van veiligheidsrisico's).
2.2	Benoemt veel voorkomende fouten bij het beoordelen en geeft aan hoe deze te vermijden.
2.3	Observeert goed, neemt waar/benoemt wat er gebeurt, zowel bij de kandidaat als in de omgeving en ziet relevante relaties/interactie daartussen.
2.4	Zet subjectieve waarnemingen/ervaringen om in objectieve oordelen. Kwalificeert gedrag en attitude en vertaalt deze correct naar de beoordelingslijst.
2.5	Kan werken met de examenmaterialen van VVRV (zoals examenprogramma, beoordelingslijst, instructie examiner, procesformulier). Vult de beoordelingslijst op juiste en duidelijke wijze in en onderbouwt schriftelijk zijn beslissing.

3 criteria	Beoordeelt met de juiste instelling/attitude
3.1	Gaat goed om met eventuele spanning van de kandidaat; maakt het niet erger, maar ziet het ook niet als zijn taak om de spanning weg te nemen. Legt rustig en duidelijk uit wat de bedoeling is.
3.2	Laat zich niet beïnvloeden door externe factoren. Stelt zich onafhankelijk, niet-discriminerend en onpartijdig op. Toont zich doortastend, standvastig, objectief en betrouwbaar. Kijkt als vakman naar de vakbekwaamheid van de kandidaat.
3.3	Gaat open en eerlijk op zoek naar het aanwezige niveau van vakbekwaamheid. Stimuleert de kandidaat zijn vaardigheden te laten zien. Maakt van het praktijkexamen <u>geen</u> mondeling theorie-examen.
3.4	Toont zich bewust van het belang van de beoordeling voor de spoorwegveiligheid.
3.5	Evalueert op heldere wijze, geeft op motiverende wijze feedback, legt zijn oordeel op duidelijke wijze uit.

4 Beoordeling van de vakbekwaamheid

VVRV voert namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat de beoordeling (lees: examinering) uit waarmee wordt vastgesteld dat de kandidaat voldoet aan de noodzakelijke vakbekwaamheidseisen.

4.1 Wijze van examinering

Intake

Na positieve beoordeling van het aanmeldingsformulier, CV, de zelfcompetentietest en het selectiegesprek bestaat het examen uit een aantal onderdelen (Assessment Center):

- Examinatortraining
- Theorie-examen betreffende veiligheidsfunctie
- Mondeling examen

De examinatortraining

De kandidaat krijgt een aantal voorbereidingsvragen voor de examinatortraining. Oordeelt VVRV hierover positief dan krijgt de kandidaat een uitnodiging voor een trainingsdag/-avond.

De training in groepsverband omvat drie dagdelen en daarin worden het examenprogramma, beoordelingslijsten en instructie voor de examinerator besproken en handvatten aangereikt om de rol van examinerator (nog) beter te kunnen vervullen. Centraal staan thema's als beoordelingsproces, beoordelingsinstrumenten, beoordelingsvaardigheden en competenties.

Theorie-examen

De kandidaat kan op een zelf te bepalen tijdstip alle theorie-examens van de veiligheidsfunctie die hij wil gaan examineren afleggen. De motivatie hiervoor is dat VVRV wil dat examineratoren kennis hebben van de inhoud van het vak en dat dat recent is beoordeeld. De kandidaten die zij examineren hebben immers net daarvoor ook de theorie-examens afgelegd en de examinerator moet aantoonbaar deze actuele kennis hebben. (Zie betreffende examenprogramma.)

Niet slagen voor dit onderdeel betekent op eigen initiatief ophalen van de ontbrekende kennis en opnieuw examen doen. Hieraan is geen maximum aantal malen herkansing verbonden, kandidaat moet uiteindelijk wel alle modules positief afronden.

Mondeling examen

Na positieve afronding van alle voorgaande stappen kan de kandidaat een mondeling examen examinerator aanvragen, waarin getoetst wordt of de kandidaat in voldoende mate de kennis, vaardigheden en houding heeft die voor de examinerator nodig zijn en in welke mate deze over de vereiste competenties beschikt. Dit mondeling examen wordt afgenomen door 2 examineratoren: één uit de VVRV-directie en één van de gecommitteerden.

Het gesprek duurt maximaal 30 minuten. Bij twijfel kan dat verlengd worden met een kwartier. Het oordeel van de examineratoren over alle drie de vakbekwaamheidseisen moet tenminste voldoende zijn.

4.2 Norm voor slagen

De kandidaat is geslaagd voor het examen examiner als hij positief is beoordeeld op alle onderdelen van het Assessment Center. In dat geval ontvangt de examiner het certificaat en kan hij na een aantal malen meelopen/inwerken starten als examiner.

Het gehele examenprogramma mag éénmaal worden overgedaan. Dit geldt ook voor elk der onderdelen van het examenprogramma (behalve de theorie-examens, dat mag vaker worden gedaan). Een eventueel herexamen vindt plaats met andere gesprekspartners.

4.3 Toezicht op het praktijkexamen

Ongeveer 5% van de praktijkexamens zal door een gecommiteerde van VVRV worden geobserveerd. Dit levert naast informatie over de kwaliteit van de examens ook feedback op voor de examiner. De gecommiteerde zal in het nagesprek met de examiner deze feedback geven waardoor leren in eigen werkomgeving ook op langere termijn en continu is geborgd.

4.4 Inzetbaarheid examiner

10

Een examiner kan ingezet worden als:

- De examiner is geslaagd voor het mondeling examen en de vereiste documenten zijn in orde bevonden.
- De examiner loopt één of enkele keren mee met een ervaren examiner.
- De gecommiteerde beoordeelt de eerste inzet als examiner en beoordeelt en bespreekt wat hij/zij ervaren heeft met de nieuwe examiner. Dit kan aanleiding zijn voor verdere professionalisering.
- De gecommiteerde overlegt over eventuele verdere professionalisering met directie VVRV.
- Als de examiner aangeeft klaar te zijn voor de volgende inzet, wordt hij/zij beoordeeld door een andere gecommiteerde. Mocht er onverhoopt twijfel zijn bij deze inzet, zal overleg plaatsvinden met betrokkene, gecommiteerde en directie VVRV.

5 Het certificaat

5.1 Verstrekken certificaat en opnemen in register

Na het succesvol doorlopen van het Assessment Center ontvangt de examinator het certificaat examinator en wordt hij opgenomen in het register 'gecertificeerde examinatoren'.

5.2 Geldigheid van het certificaat/verlenging

Het certificaat blijft vijf jaar geldig. Indien de periode van 5 jaar na de eerste erkenning is afgelopen, benadert VVRV de examinator met de vraag of deze de erkenning als examinator wil verlengen en of ook de werkgever van de examinator dat ondersteunt. Is dat niet het geval, dan wordt de examinator uitgeschreven. Is dat wel het geval dan worden de volgende activiteiten ondernemen:

- VVRV verzamelt basisinformatie over de examinator, zoals:
 - aantal afgenomen examens
 - beoordelingen door gecommitteerden
 - overzicht eventuele bezwaren, klachten, incidenten, beoordeling evaluatieformulier
 - controle op geldige bedrijfspas/vergunning/bevoegdheidsbewijs etc
 - inventarisatie van aantal malen dat de examinator nog zelf dienst doet
- De examinator legt de betreffende theorie-examens af, dit kan op eigen initiatief gebeuren.
- Zodra de modules met voldoende resultaat zijn afgelegd wordt de examinator uitgenodigd om deel te nemen aan een Development Center (DC). Daarin krijgt de kandidaat een aantal situaties (korte casussen) uit voorgesprek, examen, nagesprek voorgeschoteld, waarin hij samen met een acteur een rollenspel uitvoert. Na afloop wordt met behulp van feedback verzameld door 2 assessoren en de trainingsacteur samen een aantal ontwikkelpunten geformuleerd
- Het DC wordt afgesloten met een gesprek waarin de beelden gedeeld worden en waarin VVRV bepaalt of de erkenning wordt verlengd met 5 jaar en welke aanvullende acties eventueel van belang zijn.
- Laatste stap is dan het vernieuwen van allerlei documenten, zoals: onafhankelijkheidsverklaring, VOG, integriteitsprotocol, 5.1 verklaringen, geheimhoudingsverklaringen, arbeidscontracten en/of modelovereenkomsten en detacheringsovereenkomsten.

Van belang is dat een examinator meerdere bevoegdheden kan hebben, maar dan toch slechts éénmaal per 5 jaar dit traject doorloopt voor de primaire (eerst verworven) bevoegdheid. Bij een examinator met meerdere bevoegdheden zal na 5 jaar wel de kennistoets voor een aanvullende bevoegdheid over gedaan moeten worden.

5.3 Intrekken certificaat

Het certificaat kan door VVRV worden ingetrokken indien blijkt dat de kandidaat zijn taak niet zorgvuldig, niet integer of onbetrouwbaar uitvoert, of indien de kandidaat niet meer voldoet aan één van de gestelde voorwaarden. Het intrekken van het certificaat leidt ook tot verwijderen uit het register. Intrekken kan eerst nadat aan de examinator schriftelijk is duidelijk gemaakt waarom VVRV het certificaat wil intrekken en de examinator in de gelegenheid is geweest schriftelijk daarop te reageren. Na het schriftelijk verweer wordt de examinator in de gelegenheid gesteld mondeling zijn verweer toe te lichten. Uiterlijk 2 weken hierna neemt de directeur VVRV een besluit.

Zie verder het Examenreglement.

Rechtsmiddelenclausule (voor machinist)

Bezwaar en beroep Algemene Wet Bestuursrecht

Op grond van artikel 8.4 derde lid aanhef en onder b juncto artikel 7.1 lid 1 van de Algemene Wet Bestuursrecht (Awb) staat geen bezwaar of beroep open tegen dit besluit inhoudende een beoordeling van het kennen of kunnen van een kandidaat of leerling die terzake is geëxamineerd of op enigerlei wijze is getoetst, dan wel inhoudende de vaststelling van opgaven, beoordelingsnormen of nadere regels voor die examinering of toetsing.

Indien u van mening bent dat met betrekking tot de besluitvorming niet aan de formele bij of krachtens de wet gestelde voorschriften is voldaan (o.a. Algemene wet bestuursrecht, Spoorwegwet, Besluit spoorwegpersoneel), kunt u binnen zes weken, na de dag waarop dit besluit is bekendgemaakt, bezwaar maken. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, ter attentie van de Staatssecretaris, postbus 20901, 2500 EX Den Haag. Het bezwaarschrift moet worden gedateerd en ondertekend en dient ten minste de volgende gegevens te bevatten: de aanduiding 'bezwaarschrift', naam en adres van de indiener, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar zich richt en de gronden van het bezwaar, alsmede een afschrift van het besluit.